

1. Referentie

Referentie	Kuppens, T. & Elchardus, M. (2003). <i>Een verkennend onderzoek naar regionale verschillen in studieprestaties in Vlaanderen en de oorzaken ervan. Eindrapport</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, VUB, Vakgroep Sociologie, Onderzoeksgroep TOR.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Het betreft hier een onderzoek naar regionale verschillen in studieprestaties in Vlaanderen en de oorzaken ervan. Dit onderzoek werd uitgevoerd door de onderzoeksgroep TOR van de Vrije Universiteit Brussel in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement onderwijs. In de eerste fase van het onderzoek wordt er nagegaan of er werkelijk regionale verschillen in studieprestaties bestaan. Na deze fase wordt er gezocht naar een verklaring voor deze regionale verschillen aan de hand van achttal mogelijke hypothesen.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs
Trefwoord(en)	Hoger onderwijs, regionale verschillen, secundair onderwijs, studieprestaties

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs
Onderzoeker(s)	M. Elchardus & T. Kuppens Onderzoeksgroep TOR Vakgroep sociologie VUB Pleinlaan 2 1050 Elsene torgroep@vub.ac.be http://www.vub.ac.be/TOR

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Bestaan er regionale verschillen in studieprestaties in het secundair en tertiair onderwijs? Is er een verklaring voor de regionale verschillen in studieprestaties in het secundair en tertiair onderwijs?
Hypothesen	Regionale verschillen in studieprestaties zijn het gevolg van verschillen in structurele kenmerken van scholen. De sociale achtergrond kan een verklaring bieden voor regionale verschillen in studieprestaties. Regionale verschillen in keuze –en oriënteringsprocessen kunnen leiden tot verschillen in studieprestaties. Er is een effect van de participatie aan extracurriculaire activiteiten op school en van de maatschappelijke participatie op de studieprestaties van de leerlingen. Er is een samenhang tussen de effectiviteit van scholen en de studieprestaties van de leerlingen. Er is een samenhang tussen het schoolklimaat en de studieprestaties van jongeren. Cultuurverschillen tussen de verschillende provincies kunnen een effect hebben op de studieprestaties van de leerlingen.

6. Methode

Onderzoeks-methode	Hier is gebruik gemaakt van een secundaire analyse, dit is de heranalyse van bestaande databanken in het licht van een probleemstelling waarvoor die databanken oorspronkelijk niet waren opgesteld. Er werden acht databanken gebruikt: namelijk: Databank Tertiair Onderwijs, Vlaamse Interuniversitaire Raad, Programme for International Student Assessment (PISA), Third International Mathematics and Science Studie (TIMSS), Jeugdonderzoek, Onderzoek naar Waardeopvoeding, Onderzoek bij de VUB-generatiestudenten 1995-1996, Drop-out in het hoger onderwijs. De eerste twee databanken bevatten gegevens over de gehele populatie en de andere zes bevatten gegevens met betrekking tot een steekproef.
Onderzochte groep	De onderzochte groep bestaat uit een groot aantal leerlingen uit het secundair onderwijs en een groot aantal studenten uit het hoger onderwijs.
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Regionale verschillen in studieprestaties.	Er zijn zeker regionale verschillen in studieprestaties. West-Vlamingen doen het veel beter op school dan leerlingen of studenten uit andere provincies. Dit geldt zowel voor het secundair als voor het hoger onderwijs. De vraag wordt opgeworpen op welk niveau men regionale verschillen onderzoekt. Provinciale verschillen maskeren namelijk ook arrondissementele verschillen.
Structurele school-kenmerken als oorzaak?	Schoolnet en aanbod van onderwijsvormen op school hebben een sterke invloed op de schoolprestaties. Deze kenmerken bieden slechts een zeer beperkte verklaring voor de provinciale verschillen in studieprestaties. De andere structurele kenmerken hebben zelfs geen noemenswaardig effect op de regionale verschillen.
Sociaal-economische status en etnische origine als oorzaak?	De sociaal-economische en etnische status van de leerlingen bieden een bescheiden bijdrage aan tot de verklaring van de betere prestaties van de West-Vlamingen. Dit laatste omdat er minder allochtonen zijn.
Participatie als oorzaak?	Participatie van leerlingen en studenten hangt positief samen met hun studieprestaties en hun schoolwelbevinden, maar het heeft weinig of niets te maken met de regionale verschillen in studieprestaties.
Selectie keuze en oriëntering als oorzaak?	Alle aspecten van studiekeuze samen (overleg, tijdstip, de motieven en achterliggende waarden) verklaren ongeveer 20 procent van het beter presteren van de West-Vlamingen en een kwart van het slechter presteren van de Brusselaars. Studiekeuze biedt dus wel degelijk een mogelijke verklaring voor de regionale verschillen in studieprestaties: in West-Vlaanderen wordt er meer geopteerd voor TSO-richtingen dan in andere provincies.
Effectiviteit van scholen als oorzaak?	De kenmerken van schooleffectiviteit (enthousiasme leerkrachten, ordeverstoring gedrag in de klas, ...) geven ons een krachtige verklaring voor de regionale verschillen in studieprestatie. Er wordt zo'n groot deel van de betere prestatie van de West-Vlamingen verklaard, dat het overblijvende effect niet langer significant is. Ze bieden wel geen verklaring voor het minder presteren van de leerlingen en studenten uit Vlaams-Brabant.
Theorieën over cultuur als oorzaak?	De culturele verklaring voor de regionale verschillen liggen op geaggregeerd niveau. Niet de individuele culturele kenmerken van leerlingen, maar wel een concentratie van kenmerken verklaren deze regionale verschillen. Smaken, als doorgeefluiken voor houdingen, opvattingen en gedragingen van leerlingen zoals gezagsgetrouwheid, traditionalisme, conformisme en een groter gevoel voor solidariteit en arbeidsethiek, hangen samen met de studieprestaties.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

Een West-Vlaamse eerstejaarsstudent die rechtstreeks uit het secundair komt, heeft meer kans om te slagen dan zijn medestudenten uit een andere Vlaamse regio. Studenten uit West-Vlaanderen doen het dus opvallend beter. Vooral de studenten uit de arrondissementen Ieper, Kortrijk, Roeselare, Tielt en Diksmuide scoren zeer goed. Onderaan het lijstje bengelen de Brusselse studenten. Blijkbaar leidt vooral het wonen in Brussel tot lagere slaagkansen. West-Vlaanderen piekt met een slaagpercentage van 53,9%, Vlaams-Brabant en de andere Vlaamse provincies schommelen rond de 44%, Brussel blijft achterwege met een slaagpercentage van 38,8%. Regionale verschillen bestaan al minstens tien jaar aan hogescholen en universiteiten. Nieuw zijn ze dus niet maar ze zijn de laatste jaren wel enorm toegenomen. Waar komen ze dan vandaan en hoe valt deze stijging te verklaren?

Uit het onderzoek blijkt dat de oorzaken van de regionale verschillen alvast niet structureel van aard zijn.

Factoren als de grootte van de school, het percentage meisjes, het aanbod van onderwijsvormen op school of het schoolnet spelen dus niet mee.

De keuze en de oriëntatie in het secundair en het hoger onderwijs zijn wel van belang voor het verklaren van de regionale verschillen. Wat echt de doorslag geeft, is de culturele specificiteit van de West-Vlaming en daarmee samenhangend het school- en klasklimaat. Er is dus een sterk verband tussen de regionale verschillen en de regionale cultuur.

Wat de studiekeuze betreft, zijn West-Vlamingen de tegenpolen van de Brusselaars. Ze mikken minder hoog, kiezen in het secundair beduidend meer voor TSO - wat in West-Vlaanderen echt een positieve keuze blijkt te zijn - en in het hoger onderwijs zitten ze vaker in hogeschoolopleidingen van één cyclus. Dat komt omdat West-Vlamingen meer nadenken over hun studiekeuze, erover spreken met hun ouders en leerkrachten en hun keuze ruim op voorhand maken.

De volledige verklaring ligt echter in de culturele eigenheid van de West-Vlaming. West-Vlaamse leerlingen beschouwen arbeid, meer dan andere Vlaamse leerlingen, als een plicht. Ze zijn gezagsgetrouwer, traditioneler, conformistischer en hebben een groter gevoel voor solidariteit en arbeidsethiek.

De West-Vlaamse scholen zijn daardoor een stuk effectiever. De klassen zijn rustiger en de leerkrachten enthousiaster. West-Vlaamse leerkrachten verliezen minder tijd met het blussen van brandjes omdat er in de klas meer discipline heerst. Zo kunnen leerkrachten zich toelagen op hun vak, wat niet alleen hun eigen motivatie stimuleert maar ook de prestaties van hun leerlingen. Dit verklaart meteen ook de slechte score van de Brusselse studenten. Als jongere zijn zij veel individualistischer, minder conformistisch en niet zo gezagsgetrouw.

<http://www.vub.ac.be/TOR>